Verantwoord werken met AI in de praktijk

AI is voor veel advocaten onderdeel geworden van de dagelijkse praktijk, van het analyseren van stukken tot het opstellen van eerste concepten. Waar moet je op letten bij het gebruik van AI? Om advocaten hierbij houvast te bieden, publiceerde de NOvA eind 2025 de 'Aanbevelingen AI in de advocatuur'. De belangrijkste boodschap daarin is helder: ook bij het gebruik van AI blijft de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat leidend. Hoe pas je de aanbevelingen toe in de dagelijkse praktijk?

OOG VOOR DE KERNWAARDEN

De NOvA ziet het als haar taak om advocaten te informeren over de verantwoorde toepassing van AI. AI is een waardevol hulpmiddel voor de advocaat, mits ingezet met oog voor de kernwaarden van de advocatuur: vertrouwelijkheid, deskundigheid, integriteit, onafhankelijkheid en partijdigheid. Dit is ook de leidraad van de 'Aanbevelingen AI in de advocatuur'.

Judith de Boer

De aanbevelingen zijn opgesteld samen met de projectgroep Digitalisering & AI. De samenstelling van deze projectgroep is divers, met advocaten van grote en kleine kantoren en met expertise op het gebied van legal tech, zodat allerlei praktische ervaringen en inzichten samenkomen. Projectgroepleden Martijn Loth en Loïs Snel kwamen in een eerder artikel al aan bod, dit keer reageren Judith de Boer en Julia van Leeuwen op vier voorbeelden uit de praktijk.

1 AI-GEGENEREERDE STUKKEN VAN CLIËNTEN

In de praktijk komt het weleens voor dat cliënten stukken aanleveren die (deels) met AI zijn opgesteld. Hoe ga je hier mee om? Judith de Boer, advocaat en partner bij Hertoghs advocaten: 'De aanbevelingen zijn hier helder over: AI-input van cliënten kan een vertrekpunt zijn, maar nooit het eindproduct. De advocaat blijft verantwoordelijk voor controle en duiding. Het is wel een mooie aanleiding om het gesprek aan te gaan met je cliënt over AI. Welke tools gebruiken zij, zijn ze zich bewust van de gevaren en beperkingen van kunstmatige intelligentie? Het is een kans om uit te leggen dat AI veel kan en behulpzaam is, maar nog geen fijnslijper is op juridisch gebied. En dat een *prompt* [tekstuele instructie voor AI-model, *red.*] veel invloed kan hebben op de uitkomst, want er is veel afhankelijk van wat én hoe je zaken vraagt.'

Julia van Leeuwen, advocaat bij Guldemond Advocaten: 'Ik merk dat het aantal cliënten toeneemt dat AI gebruikt bij bijvoorbeeld het opstellen van een conceptcontract of conceptprocesstuk. Hiermee hopen ze tijd en geld te besparen, maar dat is vaak niet het geval in de praktijk. Als advocaat ben je meestal langer bezig met het controleren en herschrijven van zo'n stuk, dan de tijd die je besteedt om het zelf op te stellen. Het is altijd van belang om het gesprek met cliënt aan te gaan. Wat ik als voordeel zie, is dat cliënten hierdoor beter voorbereid een bespreking in komen wanneer ze met behulp van AI een duidelijk feitenrelaas hebben opgesteld. Dat zorgt ervoor dat ik weer betere vragen kan stellen.'

AI is een waardevol hulpmiddel voor de advocaat, mits ingezet met oog voor de kernwaarden van de advocatuur

2 CLIËNT DIE DOSSIERSTUKKEN UPLOADT IN EEN AI-TOOL

Het kan nog een stap verder gaan: een cliënt kan dossierstukken of correspondentie uploaden in een AI-tool. Wat betekent dit voor de vertrouwelijkheid, dataveiligheid en de positie van de cliënt? De Boer: 'AI-gebruik gaat twee kanten op: niet alleen advocaten moeten zich bewust zijn van de risico's, maar cliënten ook. Dat betekent dat je als advocaat een gesprek aan kunt gaan met je cliënt waarbij je uitleg geeft over verschoningsrecht en de bescherming van privacygevoelige informatie. In deze stukken worden vaak meer mensen genoemd dan direct betrokkenen, waardoor zorgvuldig met deze gegevens moet worden omgegaan. Bij een hack van een bedrijf zijn de effecten direct zichtbaar, maar bij AI is nog niet te overzien wat de gevolgen zijn op de lange termijn.'

Volgens Van Leeuwen draait het niet alleen om bewustwording over AI, maar kan dit ook breder getrokken worden naar digitalisering in het algemeen. 'Denk aan vertrouwelijke stukken uitwisselen met cliënten via WhatsApp of het gebruik van je laptop met vertrouwelijke stukken in de trein. De hele digitale *footprint* verdient meer aandacht. Dit probeer ik ook altijd mee te geven wanneer ik AI-trainingen geef aan advocatenkantoren. Uiteindelijk zijn vertrouwelijkheid en geheimhouding een zaak voor advocaten én cliënten.'

3 AI BIJ INTAKE EN EERSTE INSCHATTING VAN EEN ZAAK

AI kan worden ingezet om snel overzicht te krijgen bij binnenkomst van een zaak, maar hoe zorg je ervoor dat AI de professionele oordeelsvorming niet beïnvloedt? De Boer: 'AI mag ondersteunen bij het structureren en opstellen van stukken, maar de juridische duiding en besluitvorming blijven mensenwerk. Wees je bewust van vooroordelen die in prompts kunnen kruipen en worden bevestigd door AI, de zogenoemde *confirmation bias*. Het is cruciaal dat je je als advocaat hierin verdiept voordat je jezelf te veel laat leiden. Probeer je *prompts* altijd zo feitelijk mogelijk op te stellen, zonder interpretaties, juridische terminologie of waardeoordelen om te voorkomen dat AI je volgt of stuurt in een bepaalde denkrichting.'

Julia van Leeuwen

4 AI ALS MEELEZER BIJ CONCEPTSTUKKEN

AI kan goed helpen bij het schrijven van conceptbrieven, adviezen of processtukken. Zo kan AI meelezen op structuur, helderheid of consistentie. Een handig hulpje of te veel sturing? 'Hoe ik ernaar kijk: AI kan ondersteunen door onder andere taal, grammatica en structuur te controleren, maar het bepaalt niet de volledige inhoud of strategie en procesvoering. Ook gebruik ik AI om mijn eigen conceptstuk te beoordelen en samen te vatten. Komt de kern van mijn betoog niet terug in die samenvatting, dan weet ik dat ik helderder moet formuleren. Je moet daarbij ook altijd goed nadenken over je *prompt*,' zegt Van Leeuwen. De Boer voegt toe: 'Creativiteit is een belangrijk element in de overtuigingskracht, dat mist AI. Dus blijf zelf nadenken over de beste manier om iemand te overtuigen met jouw argumenten en behoud daarbij jouw persoonlijke stijl en toon. Laat je niet te veel leiden door AI, maar vertrouw op je eigen vaardigheden.'

Aanbevelingen AI in de advocatuur

Scan de QR-code om de aanbevelingen te lezen.